

סכין בגב הנאשם!

של מהלך המשפט — שפירושה אחד: תקיעת סכין בגבו של בן-גל.

★ ★ ★

היירי מגמגמת

כִּי זֶה, כמוכן, היה בו כדי להקל על שני הנאשמים — וביחוד על בן-גל — שכן פעלו, למיטב הכרתם, לשם מניעת תועבה נגד האנושות. אבל נשאר עיין ההאשמה הפורמאלית של ניסיון כפייה. כאן נעוד תפקיד מרכזי להיירי גרקה עצמה. היא תיאר את פגישתה עם יוקליק ובן-גל, והסתבר כי דובר בה כשפת רמוים. ואו הגישה הסניגוריה הפתעה: מזכיר בית-המשפט הקריא סטנדרט גראמה של שידור טלבוזיה מצרי, בו הכריזה היירי כי בן-גל איים בפירושה לרצוח את אביה.

גרקה

“איים לרצוח או סתם רמו זים?” שאלו בזה אחר זה הסניגור רים והשופטים. היירי — צנומה וחירת, בעלת שיער קש בהיר מאד — גימגמה והתבלבלה. היא חיפשה מילים ליישר את הסתירות בין עדויותיה הרשמיות לבין שיר דור הטלבוזיה. וכל גימגום שיפר את מצבו הפורמאלי של בן-גל. אלא שבינתיים לא גורלו האישי העסיק את דעת-הקהל העולמית, כי אם ההאשמות החמורות אשר הועלו נגד הגרמנים.

★ ★ ★

דוגמת העבר

גִּירְסָה הסנפציונית ביותר על הרקע האמיתי של עבודת המדענים במצרים ברוממה השבוע על-ידי אחד מחשובי העיתונאים בארצות-הברית: ס. ל. סולצברג, איש הניו-יורק טיימס.

סען הכתב בעל השם העולמי: הצבא הגרמני הוא העומד מאחורי המדענים במצרים. מאחר שלפי הסכמי בריסל אסור לגרמניה לייצר טילים ונשק גרעיני, החליט המטכ"ל הגרמני לפתח נשק זה בשואי, על אדמה זרה. “אולי מנסה צוות חיכנון חשאי להשיג ידע על חומר-נפץ אטומי באמצעות ישראל, ועל טילים באמצעות מצרים?” שאל סולצברג, והוסיף: “יהכח כי ביקורו של פרנץ-יוזף שטראוס בישראל קשור בכור האטומי בדימונה.” הפרשן האמריקאי הכיזר ניסיון היסטורי, המבצבץ כמעט איטומטית בהקשר זה. הוא מתייחס לתקופה שלאחר מלחמת העולם הראשונה. גם אז, כמו עתה, אסור היה לגרמניה לייצר נשק כבד, על-פי חוזה שניכפה עליה בהרסאי. למראית עין מילאה אחרי תנאי חוזה זה. אולם למעשה היתה קיימת במשרד הבטחון הגרמני מחלקה סודית גדולה, שכל תפקידה היה לעקוף את החוזה — מאחורי גבו של בנות-הברית והממשלה הגרמנית עצמה — ולייצר נשק אסור בארצות זרות.

כאשר החליט היטלר, כעבור עשר שנים, להפר את חוזה ורסאי בגלוי ולהקים צבא גדול, המצוייד בכל כלי הנשק, כדי לפתוח במלחמת עולם שנייה, לא היה צריך להתחיל מאפס. הכל היה מוכן מראש — הודות לעבודה החשאית שביצע המטכ"ל הבלתי-חוקי, בימי המישור הדמוקרטי. ואכן, פרטים מסויימים של הפרשה החדשה דומים להפליא לשיטות ההן. ואילו הפרופסור חלפגאנג פילץ, מומחה הטילים, הודיע ברבים כי בהסכם-העבודה שלו עם ממשלת מצרים נקבע בפירושו, שהוא רשאי למסור את כל הידע של עבודתו המצויה לממשלת גרמניה. זהו סעיף מזור מאוד בהסכם-עבודה של אדם פרטי — מה עוד שפילץ טוען בעקשנות כי שלושה שרים בממשלת גרמניה — ביניהם שר הבטחון — ידעו מלכתחילה על עבודתו במצרים.

הפרט הפיקאנטי ביותר הוא, כי משתמע מכך, שישראל ומצרים — שתי האויבות הנפש, המייצרות נשק זו כנגד זו — שולבו על-ידי הגרמנים, מאחורי גבה של הממשלה הגרמנית, במערכת אחת.

כמעט איש לראות את פניו, וסקרנים נאלצו להסתפק ב־מראה גבו, גם כאשר קם להעיד. “יוסף בן-גל”, קרא נשיא בית-המשפט ד"ר אמיל הברלי, אחרי ש־התובע קרא את כתב האישום, “שמעת את ההאשמות נגדך. האם הן נכונות?”

בן-גל השיב בגרמנית שוטפת: “הן אינן נכונות. אני חף מפשע.” השאלה שעמדה להכרעה משפטית היתה: האמנם איים, בפגישה עם היירי גרקה ואחיה ריינר, בבית-המלון שלושת החלפים, כי אם לא ישוב אביהם המדען ממצרים מיד — ייהרג על-ידי שליחים ישראליים? אך לא פחות מרתקת משאלה זו היתה השאלה, שצפה ועלתה משך כל שעות פתיחת ה־משפט: מיהו בן-גל?

★ ★ ★

ההאשמות הנוראות

נֶאֱשָׁם עֲצָמוּ לעיד: “אני יליד תל-אביב, אבי נפטר ב־13 ביהויה בן 13, ומדתי בבית-ספר ליד תל-אביב, שירת בצבא הישראלי ומ־1951 התקבלתי כפקיד במשרד החינוך.” “האם אינך יליד גרמניה?” היקשה אב בית-הדין.

“לא”, השיב בן-גל, שהמשך והכחיש כי היה לו קשר כלשהו עם השירותים החשאים של ישראל. לדבריו: רק הזומן במיקרה לאירופה, בשליחות משרד החינוך, ונתבקש על-ידי ידו להשפיע על משפחות המדענים הגרמניים לכל יעסקו בפעולות אסורות.

ואו בא החלק העיקרי של המשפט. תחילה מפי הנאשם השני, ד"ר אוסו יוקליק בעל ההיסטוריה המפוקפקת, ואחרי כן מפי סניגורו של בן-גל, גיאורג ברונשווייג. במשך שעה ארוכה היהדהו כאלם הדחוס ההאשמות הנוראות שמילאו לפני שלושה חודשים את עתונות העולם. “אני עצמי הזמנתי עבור המצרים” העיד יוקליק, “כמויות גדולות מאד של קובאלט 60 וסטרונציום 90. מסרתי הזמנות בסכומים שונים — בין מיליון וארבעה מיליון דולאר, בעיקר מבריטניה, קנדה וארצות-הברית.”

לשם מה היה דרוש החומר הרדיואקטיבי, הנוכח מפיצור צים גרעיניים או הנוצר תוך כדי עבודות-מחקר בכורים אטומיים? ענפים רפואיים מסויימים משתמשים בכמויות קטנות של חומר זה לצרכי רפוי. השאר מושלך במעמקי הים, כשהוא נתון במיכלי עופרת כבדים, פן יזהם את העולם בקרינה קטלנית.

הסביר יוקליק: “הקובאלט נועד תחילה לשימוש בתותח־נות קונבנציונלית. אך פילץ היה מעוניין לפתח נשק חדש — טילים עם ראשי-חץ של קובאלט, שלא יתפוצצו אך יפיצו קרינה רדיו־אקטיבית ממיתה.”

סניגורו של בן-גל, שעבד בצורה הדוקה עם יוקליק ופרקליטו, קפץ על רגליו, הגיש אישור מאת פרופ־סור של אוניברסיטת ברן, הקובע כי די בשליש כמות האיזוטופים, שסופקה על-ידי יוקליק למצרים, כדי להכחיד את כל תושבי ישראל ולהרעיל את האסמוספירה לגובה של קילומטר אחד. כלומר: במשך חמש שנים לאחר הויהום לא תוכל נפש חייה להתקיים בשטח ישראל.

האשמות הממונה היהדו שוב — בובנג בינלאומי מה־רישאוונים. מאמציו של פרס לבל יוקעו הגרמנים כמש־מידיעמים — נכשלו. אך הוא לא התמהמה. למחרת בישר כתבלבו, שמואל גנב, בכורת ראשית בחגריב: “אין קו־באלט בידי המצרים. ההזמנות שעליהן מסר יוקליק בעדותו לא הוצאו לפועל... הגרמנים סירבו למכור!” היתה זו פגיעה חמורה בכל טיעוני ההגנה — בעיצומו

ר־מפתח של משפט יוסף בן-גל, שנפתח השבוע, נמצא בפעילותו של שמעון פרס בימים האחרונים. מה לפרס ולמשפט בן-גל, בעצם?

הרבה מאוד. אומנם לא לבן-גל וליוקליק ישירות — אבל לכל פרשת המדענים הגרמניים במצרים. בעטיה של פרשה זו הצליח פרס לחסל את הממונה על שרותי הבטחון. בגללה שם ללעג את הכנסת של מדינת ישראל. מתוך כעס על חלקו בה איימה שרת התוך להפטר, ועמה אשכול וספיר. וכל זה — מפני שמעון פרס התנגד למסע הממונה נגד המדענים הגרמניים. על עצם פטי־לותם של הגרמנים ועל תוכניות המצרים לייצר טילים, ידעה ישראל מזה שנים רבות. כנראה כבר ב־1953.

פרס — ועמו יתר ראשי מערכת הבטחון — ידעו על עבודת הגרמנים במצרים. הם קיבלו ידיחה שוטף מאת הממונה, וכאשר הגיעו למסקנה כי פעילות זו יש בה סכנה ממשית לבטחון ישראל — נתנו בן-גוריון, הרמטכ"ל ופרס עצמו אור ירוק ל־“איש הקטן” לנקוט בפעולה.

הוא עשה זאת. משך שבוע ימים, אחרי מעצרים של בן-גל ויוקליק, היתה העיתונות במדינת ישראל —

ואחריה חלק ניכר של עיתונות העולם — מלאה סיפורי בלהות על נשק־ההשמדה שמיצרים המדענים הגרמניים במצרים. הוא גייס את כתביו המיוחדים בעיתונות העברית, תיזרך אותם והורה מה בדיוק עליהם לכתוב, כדי להגביר את התסיסה והפאניקה האנטי-גרמנית.

דובר על נשק רדיואקטיבי, על פצצות באקטריו־לוגיות, על ראשי-נפץ אטומיים. מעל לכל דובר על אחריותה של ממשלת גרמניה לפעילות רצחנית זו. המתחיות בין ישראל וגרמניה הרקיעה שחקים, כשהוט של בהלה קושר את מרגעי 1963 עם כיבושני היטלר.

ואז הופסק הכל. בן-יום נהפך הגלגל, והגרמנים נוקו מכל רבב. שמעון פרס ודוד בן-גוריון יצאו להגן על “גרמניה החדשה” — וכדי להוכיח לבון כי הם מתכחשים ברצינות למסע־הטיהור, סילקו בחרפה את הממונה על שירותי הבטחון. שטראוס, שר ההגנה שיבמי כהנתו יצאו המדענים לקהיר, התקבל על-ידם כמושיע בישראל. אדי הרעל, גלי־המחת הרדיואקטיביים, טילי החיזיקים — נמוגו. עד אשר התקרב מועד עריכתו של המשפט בבאול.

★ ★ ★

יאשימו — או יגמגמו?

מִה יהיה קו ההגנה של בן-גל ויוקליק? האם יטענו כי אמנם ביקשו לפעול נגד תוכנית טעינת חדשה של השמדת-עם, וכי הלחץ שהפעילו בא כדי להשפיע על המדענים הגרמניים לחדול מייצור הנשק האסור? או שמא יגמגמו שבעצם היתה כאן רק סעות מצרית, שלא התכוננו כלל להרע לגרמנים — וכי בכלל, הגרמנים האלה הם מלאכים טהורים?

אי-אפשר, כמוכן, לפרסם כל מה שהתרחש מסביב לפרשה זו מיום שהסתבר כי בכל זאת ייערך משפט בבאול, וכי ממשלת ישראל לא תצליח להוציא לפחות את בן-גל בשקט מכל העניין. אולם דבר אחד ניתן להיאמר: הויכוח על קו ההגנה של בן-גל התנהל במישור הגבוה ביותר בישראל. משני צידי הויכוח ניצבו פרס־בן-גוריון — וגולדה.

על כן, כאשר נפתחו דלתות אולם בית-המשפט הפלילי ברחוב העץ הקטן בבאול, ביום שני, שאלו את עצמם יודעי־הסוד בישראל: מי ניצח — שמעון פרס, או רוח־הרפאים של “האיש הקטן”, אשר סולק על-ידי פרס?

בן-גל עצמו נשאר מה שהיה עד כה: תעלומה עמוקה. הוא נכנס לאולם בית-המשפט חצי דקה לפני התחלת המשפט, כמעט בריצה, כשהוא מסתיר את עיניו במגבעתו. הוא הגיע עד לספסל הראשון, התיישב בו כשבנו אל הקהל הגדול של עיתונאים וסוכנים למיניהם. משך המשפט לא הצליח

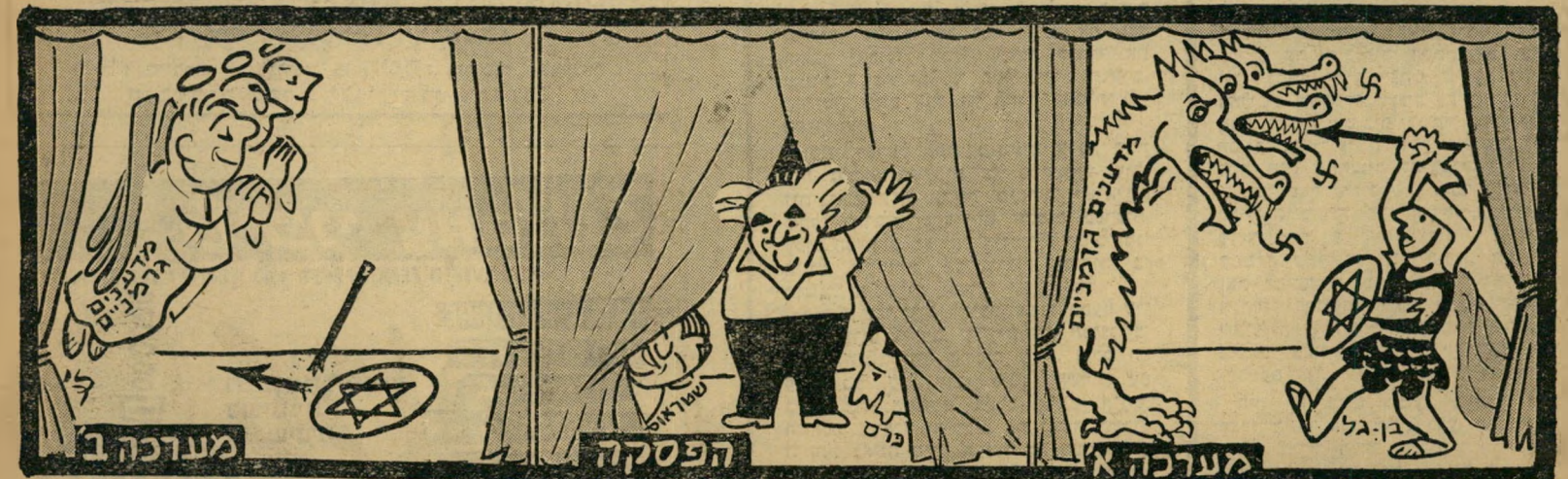
פירץ

היירי

יוקליק

מסעו של יוסף בן-גל נגד המדענים הגרמניים: מחזה בשתי מערכות והפסקה קטנה אחת